

Suurbritannia loomemajanduse rahvusvahelistumise suured eesmärgid. Mida Eestil võiks olla sellest õppida?

Külliki Tafel-Viia ja Silja Lassur
Tallinna Ülikooli Eesti Tuleviku-uuringute Instituut

Suurbritannia on üks esimesi maailma riike, kes määratles loomemajandussektori riikliku prioriteetvaldkonnana ning on siiani üheks loomemajandust arendavaks juhtriigiks maailmas. Sestap on oluline ka Suurbritannia loomemajanduse arendamisel pilk peal hoida. Selle aasta kevad-suvel valmis seitsme kuu pikkuse tööprotsessi tulemusena Suurbritannia loomemajanduse rahvusvahelistumise strateegia (UK Creative Industries – International Strategy, vt lähemalt [siit](#)), mis suunab loomemajandussektori arenguid aastani 2020. Alljärgnev annab ülevaate selle strateegiadokumendi põhipunktidest.

Tänane seis

Loomemajandussektorit Suurbritannias peetakse üheks peamiseks majanduskasvu mootoriks. Selle panust majandusse hinnatakse 71 miljardi naela juurde. Majanduslanguse järgselt suutis loomemajandussektor kiiresti jalule saada, kasvades pea kolm korda kiiremini kui teised sektorid. Suurbritannia loovate teenuste ekspordi mahuks on hinnatud 15,5 miljardit naela (2011. a), mis kogu teenuste ekspordist moodustab 8%. Ekspordi vedajateks on eelkõige kolm valdkondlikku gruppi: (1) infotehnoloogia ja tarkvara teenused, (2) film, TV, video, radio ja fotograafia ning (3) reklaam ja turundus. Loomemajandussektor on muutnud Suurbritannia ka Euroopa suurimaks otseseid välisinvesteeringuid ligiõmbavaks riigiks. 25% kõikidest Suurbritanniasse tulevatest välisinvesteeringutest on tulnud loomemajanduse ja infotehnoloogia sektorisse.

Kolm eesmärki

Loomemajandussektori rahvusvahelistumise jõulisele arendamisele ja uute strateegiliste eesmärkide seadmisele on britte ajendanud arusaam järjest tihenevast ülemaailmsest konkurentsist. Uute rivaalidena Põhja-Ameerika ja ülejäänud Euroopa kõrval nähakse arenevaid majandusi Aasias ja Ladina-Ameerikas, kus on aktiivselt hakatud loomemajanduse arendamisele tähelepanu pöörama.

Suurbritannia on seadnud aastaks 2020 oma loomemajandussektori rahvusvahelistumise edendamiseks kolm numbrilist eesmärki: (1) kahekordistada loomemajandussektori teenuste ekspordi, (2) kahekordistada eksportivate loomeettevõtete arvu ning (3) suurendada loomemajandussektori kaudu tulevate välisinvesteeringute mahtu 50%.

Mida nende eesmärkide saavutamiseks plaanitakse teha? Tegutsemise läbivaks märksõnaks on nelja osapoole: valitsussektori, ettevõtlussektori, teadusasutuste ja kolmanda sektori vahelise koostöö arendamine, sealjuures oluliseks peetakse nii riigisisest, regionaalset kui ülemaailmset partnerlust. Strateegiast selgub, et kavas on tegutseda kolmes põhisuunas.

(1) Esimeseks suureks tegevussuunaks on **välispartnerluse arendamine eesmärgiga toetada uute ärivõimaluste teket**. Välispartnerluse arendamisel võetakse suund kiire kasvuga turgudele Aasia ja

Ladina-Ameerika riikides. Loomeettevõtete välisurgudele sisenemise soodustamiseks luuakse ja tugevdatakse partnerlussidemeid välismaiste ja Suurbritannia ettevõtete ja organisatsioonide vahel, kasutades ühisfoorumeid, -platvorme ja muid võrgustikke. Tegevussuuna realiseerumiseks määratletakse Suurbritannia jaoks kolm prioriteetset turgu ja keskendutakse nende riikidega koostöö arendamisele, sh valitsusvahelistele läbirääkimistele kaubanduspiirangute vähendamiseks ja intellektuaalomandiga seotud probleemide lahendamiseks. Paralleelselt välisurgudele minekuga peetakse oluliseks Suurbritannia kohalolu kindlustamist maailma olulisemates loovklastrites. Selleks valitakse üle maailma välja viis linna ning tagatakse, et igas neist oleks vähemalt 1–2 Suurbritannia loomeettevõtte filiaali, mis oma alalise kohaloluga tõmbaks ligi ka teisi loomeettevõtjaid. Loomeettevõtete filiaalide tegutsemist toetavad omakorda ettevõtluse saadikute (*business ambassador*) võrgustike tegevus, kaubandussuhete arendamine ja riigi mainekujunduskampaaniad. Välispartnerluse arendamise kolmandaks märksõnaks on e-kaubanduse edendamine. Loomeettevõtetel nähakse olulist rolli internetipõhiste kaubanduskanalite edasiarendamisel. Samuti on eesmärgiks suurendada loomeettevõtete endi toodete-teenuste müüki läbi e-kaubandusvõrkude.

(2) Teiseks tegevussuunaks on **loomeettevõtete positsiooni tugevdamine rahvusvahelistes suurprojektides**. Ühelt poolt peetakse siin silmas loomeettevõtete ligipääsu parandamist rahvusvahelistele suurhangetele nagu ülemaailmsed spordi-, tervise-, jaekaubanduse ja infrastruktuuri projektid. Selle suuna võtmesõnaks on loomeettevõtete klasterdumine, mis aitaks parandada nende pakutavate teenuste võimekust ja kvaliteeti, ning loomeettevõtete teadlikkuse tõstmine rahvusvaheliste hangete protseduuridest ja nendes osalemise võimalustest. Teine ja kaugema perspektiiviga tegevuste grupp puudutab rahvusvaheliste investeeringute suunamist nn tava infrastruktuuri arendamiselt elamusmajanduslikesse projektidesse: meelelahutus- ja külastuskeskuste, teemaparkide, muuseumide jmt rajamisele. Esimese sammuna püütakse välja selgitada olulisemad seda tüüpi projektid üle maailma ning toetatakse valdkonnaüleste konsortsiumide teket, mis võimaldaks pakkuda komplekslahendusi: nii ehitus-, planeerimis-, arhitektuuri-, disaini-, sisutootmise-, jmt kompetensi.

(3) Kolmas tegevussuund keskendub **välisinvesteeringute ligimeelitamisele**. Tugevdamaks Suurbritannia kui rahvusvahelise loomemajanduse tõmbekeskuse rolli, nähakse jätkuvalt vajadust tõsta teadlikkust briti kultuurist ja loomemajanduse edulugudest. Selleks valitakse välja suurima välisinvesteeringute ligitõmbevõimekusega loomemajanduse allvaldkonnad, selgitatakse välja nende allvaldkondade kolm põhiturgu ning keskendutakse nendega koostöösidemete tihendamisele. Suurbritannia kui innovatsiooni, teadus- ja arendustöö ning ettevõtluse tõmbekeskuse kuvandi tugevdamiseks arendatakse erinevaid valitsemise tasandeid ning era- ja kolmanda sektori organisatsioone hõlmavat ühist kommunikatsioonimudelit. Lisaks tehakse välisinvesteeringute ligimeelitamiseks koostööd Suurbritannia loomemajanduse kompetentsikeskustega. Kompetentsikeskuste tegevused püütakse ühitada teiste rahvusvahelistumist toetavate meetmetega ning pakkuda välisinvestoritele kogu vajalikku informatsiooni kõik-ühest-kohast (*one-stop-shop*) põhimõttel.

Mõtlemisainet Eesti loomemajanduse valdkonna edendamiseks

Eesti loomemajandussektori rahvusvahelistumisest on räägitud nii vajaduse kui võimekuse võtmes. Loomeettevõteteid, k.a Eesti loomeettevõtteid, iseloomustab rahvusvahelistele turgudele jõudmise ambitsioon. Sealjuures, erinevalt paljude teiste sektorite ettevõtetest, on rahvusvaheline ambitsioon olemas ka neil loomeettevõtjatel, kes ei näe oma ettevõtte arengut organisatsioonilise kasvamisena. Riigipoolset rahvusvahelistumise toetamise vajadust on toodud esile mitmetes Eesti uuringutes. Riigi

tasandi strateegilistest dokumentidest leiab viiteid loomemajandussektori ekspordi arendamisele eelkõige majanduspoliitika dokumentidest (nt konkurentsivõime kava „Eesti 2020”, „Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020”), aga ka Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kureeritavate loomemajanduse meetmete eesmärkidest. Ka Euroopa Liidu struktuurivahendite uue perioodi loomemajanduse meetme üheks fookuseks on rahvusvahelistumise toetamine. Seega loomemajandussektori rahvusvahelistumise vajadust on riigi tasandil tunnetatud. Küll aga saab Suurbritannia loomemajanduse rahvusvahelistumise strateegia taustal osundada mitmete olulistele rõhuasetustele, millele edasises tegevuses tasuks Eestilgi enam tähelepanu pöörata.

Esiteks näeb Suurbritannia loomemajandussektori rahvusvahelistumise toetamist märksa mitmekesisemate tegevuste kompleksina kui üksnes ekspordi toetamine, hõlmates sellesse lisaks nii välisinvesteeringute ligimeelitamise, maailma tõmbekeskustes kohalolemise kindlustamise kui rahvusvahelistes hangetes osalemise võimekuse tõstmise. Mitmekesisem tegevuste kompleks pakub rohkem võimalusi ka võimendusefektide tekkeks ja koostöö arendamiseks.

Teiseks on Suurbritannia pidanud vajalikuks valikute tegemist: keskenduda piiratud hulgal sihtturgudele, valida üle maailma välja olulised loovklastrid, milles kohal olla, määratleda ära suurima välisinvesteeringute ligimeelitamisvõimekusega loomemajanduse allvaldkonnad jne. Valikute tegemine on olnud ka üks Eesti loomemajanduse arendamise sõlmküsimusi. Kuivõrd prioriteetsete allvaldkondade määratlemine ja eelisarendamine on osutunud keerukaks, tasuks Suurbritannia eeskujul kaaluda prioritseerimist pigem sihtturgude mõistes ning teiselt poolt teha valikuid võimekustele keskendumise printsiibist lähtuvalt: milliste loomemajanduse allvaldkondade puhul arendada ekspordivõimekust, millistele toetuda välisinvesteeringute ligimeelitamisel jne.

Kolmandaks tasuks hinnata Suurbritannia koostööpõhist lähenemist loomemajandussektori rahvusvahelistumise toetamisel. Suurbritannia näeb oluliste osapooltena väga laia ringi erinevaid subjekte, alustades valitsustasandi erinevatest ametkondadest ja töörühmadest, ettevõtlusorganisatsioonide ja loomeettevõtete esindajatest, teadusringkondade ja tippkeskuste esindajatest, suursaadikutest ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatest kuni erinevate riikide vastavate ametkondade ja organisatsioonide esindajateni välja. Strateegiagi väljatöötamine toimus paljusid erinevaid osapooli kaasates. Kuigi Suurbritannia võimekus globaalse haarde tekitamiseks on Eestiga võrreldes kahtlemata kordi suurem, tasuks meilgi jätkuvalt panustada erinevate ametkondade koostööle ja mõelda, kuidas erinevaid osapooli enam kokku töötama panna.

Lõpetuseks. Britid loevad loomemajanduse hulka kogu infotehnoloogia sektori, Eesti on siiani hõlmanud üksnes väikest osa sellest – meelelahutustarkvara. Eesti e-riigi kuvandi tugevdamisele mõeldes tasuks senisest enam tähelepanu pöörata infotehnoloogia valdkonna ja loomemajandussektori võimekuste sidumisele. Tehnoloogia kiirest arengust (nagu nt veeb 2.0, 3.0, 4.0, tehisintellekt, 3D printimine) tingitud kommunikatsioonimustrite ja ärimudelite muutumise valguses võiksime eeldada, et nende kahe valdkonna koostööst tekib edulugusid, mis oleksid ka rahvusvahelise ulatusega; kusjuures võitjateks oleksid mõlemad valdkonnad.